
IN MEMORIAM
JACQUES LOEW (1908.-1999.)

Dominikanac, svećenik-radnik, apostol našeg vremena

Dinko Vlašić, Kotor

UDK: 271.2 : 929 Loew, J.
Primljeno 8/99

Bilo je to na početku i usred Drugoga svjetskog rata. Ratnim vihorom uzdrmana Francuska, braneći se zbunjeno, mučno i grčevito, želi sačuvati svoje nacionalno dostojanstvo i tradiciju slobode, u čemu joj, naravno, želi pomoći i Crkva, duhovnom pomoći. Poznat je De Gaulleov otpor i svestrana obrana časti, bratstva i jednakosti. Crkva se također, uz neke iznimke, posebnim žarom zauzima za evanđeoske zasade čovječnosti, bratstva i mira... U usponu je socijalizam i radnički pokret, u traženju boljih uvjeta za život, potican, nakon njemačkog rasizma, novim svjetskim "mesijanizmom i totalitarizmom"...

Iz utrobe nekog broda u luci Marseilleu istovaruje se teret uz žučljivo nadvikivanje lučkih radnika. Teški posao, radnici umorni. Govor se usmjeruje na one kojima je u životu lakše: na "buržuje" koji lagodno žive, na lagodne zarađivače; osvrću se i na svećenike i župnike koji "govore, a ne rade", koji su "izrabljivači ljudi", koji stoje daleko i sude... "Je li to baš tako", pita jedan od radnika. "Naravno", čuju se prkosni odgovori - "lagodan život i lijepo pričanje". "A što ako je među vama jedan od tih župnika?" - ponovno upada radnik koji je i svećenik, a zove se Jacques Loew.

Slijedi doslovna priča iz Loewova radničkog dnevnika: "Radili smo sa sedam radnika i ukrcavali teret na dnu našeg broda. U 7.30 večera, uz stanku od jedno pola sata. Popeli smo se na palubu i tu s ostalim drugovima stvorili jedan krug od petnaestak ljudi. Živo raspravljanje. Samo šef ekipe znade da sam ja župnik... Govori se o svemu i svačemu i prigodno o 'onim parazitima koji eksploatiraju druge'. Neki brko, anarhist, koji stanuje u obližnjoj župi, upada: 'I ja poznam parazita; to je župnik moje četvrti...' i njegov govor nailazi na opće odobravanje... 'Taj župnik, nastavlja dalje, ne stidi se ići u krčmu i s drugima piti...' U toj buci i ja podižem glas: - Hej, brko, koji tako poznaješ župnike, poznaješ li župnika iz Cabucellea:

- Ne poznajem.
- Jesi li siguran?
- Siguran sam.
- E pa dobro, ja sam župnik iz Cabucellea...

- Šokantna izjava; široki se krug skupi oko mene, približuje se sindikalni delegat i komunistički doušnik;
- To nije moguće! Ti se šališ...
- Pitaj samo šefa ekipe koji me poznaje...
- Znači, dakle, da ti nisi s njima...
- Naprotiv 'izabran sam'. I ja im tumačim kako mi želimo svojim radom zasluživati svoj kruh i imati boljeg udjela u bijedi siromašnog puka kao što je to Krist radio".¹

Tako počinje "avantura" pionirskog svećenika Jacquesa Loew, iz poznate skupine još nekih pedesetak svećenika-radnika.

Dugi i plodni život

Rođen je u Clermont Ferrandu 1908. od kršćanskih roditelja, ali već u školi gubi vjeru; završava gimnaziju u Nici, studij prava i političke znanosti u Parizu. Radi kao odvjetnik u Nici.

Kao mnogi drugi, našao je vjeru svojeg djetinjstva u dobi od 25 godina. Ušavši u dominikanski red 1939. godine postaje svećenik. Poslan od starješina, radi od 1941. do 1954. kao radnik u marseillskoj luci i od 1947. vodi radničku župu Cabucelle. Godine 1955. službeno je imenovan župnikom Port-de-Bouca. Iste godine utemeljuje Radničku misiju sv. Petra i Pavla, koja će se proširiti diljem svijeta. Pošto je pet godina živio u Brazilu, u Africi i drugdje utemeljujući slične zajednice od 1969. do 1981. upravlja u Fribourgu školom vjere, piše u svojoj reviji *Fetes et Saisons*, propovijeda u stilu novog apostola i piše knjige od kojih je jedna prevedena u Subotici, pod naslovom *Kad bi znao dar Božji*. Potkraj života živi u samostanima opatije Notre-Dame de Tamie i opatije Echourgnac, gdje u devedeset prvoj godini umire 14. veljače 1999.

Uzbudljivo ratno i poratno doba, sa svim teškim posljedicama rušenja, kada vjesnici Evandjelja pronalaze nove načine i metode prenošenja Radosne vijesti, i ne samo u Francuskoj, premda ona u tome prednjači, sve te novine, zanimaju crkvu, papu i biskupe i nije nikakvo iznenađenje, kako piše mons. Panafieu, što "mladi župnik Wojtyła, budući Ivan Pavao II., 1947. putuje u Marsseille da se susretne s o. Loewom, toliko je bilo zapaženo njegovo djelovanje i originalno pastoralno iskustvo."²

¹ J. Loew, *Journal d'une mission ouvrière*, Livre de vie, Seuil, Paris.

² Mons. Panafieu nadbiskup Marseille, *Bulletin Marseille*, 1999.

Poznata je bura koja se bila podigla u vezi s iskustvom svećenika radnika i crkveni stegovni postupci koji su se protiv nekih vodili. O tome nas istančano izvješćuje *Paris-Match* onoga doba, 15. ožujka 1958: "Svake nedjelje u 10,30 jedan dominikanac u bijelom redovničkom ruhu na malom ekranu drži korizmene propovijedi. Po naočalima sličan je Papi. Za milijune gledalaca, on je tek jedan od svećenika. Za dvije tisuće stanovnika Port-de-Bouca u Marseillu on je drug: Jack (Žaki), radnik kao i oni. Za Crkvu, on je u tri godine treći iznenađujući propovjednik. Prvi je bio otac Pierre. Drugi crnački svećenik. Te je godine otac Loew, župnik-radnik u Port-Boucu, izabran da tumači Evanđelje na televiziji koju gleda i sluša 60 posto radnika.

Tema: pet konferencija obrađuje velike probleme XX. stoljeća:

"Od čovjeka čudovišta prirode, do Boga knjige čudovišta"...

"U nekoj trošnoj kući blizu Marsseilla godine 1941. stanuje neki radnik. U toj ga četvrti zovu Jacki. Uvijek je spreman učiniti uslugu i veoma je omiljen. Jedne subote, dok je sušio svoje rublje, neka se susjeda čudi. Na konopcu, uz plavo radničko odijelo, vije se misno ruho. Na večer čitavo predgrađe Arenca doznaje da je radnik Jacki svećenik-radnik, jedan od prvih u Francuskoj. Stari student nauka, odvjetnik u Nici, Loew je postao svećenik u četrdesetoj godini. Oci dominikanci u samostanu Saint-Maximinu, zadužili su ga da napiše radnju o životu radnika, pod benediktinskim geslom "Ora et labora". On radničko stanje treba proživjeti. Izabire Arenc, kao najsiromašnije marseillesko predgrađe. Kad je upoznao zadaću, postaje mu lagana. Daju mu crkvu, njen skromni oltar i ostarjele klupe. Njegovi su vjernici radnici kao i on. On krštava, vjenčava i dijeli svete sakramente. Jedini uvjet: da se vjeruje. Nebo je za sve.

"Proljeće je 1954. U predsoblju svojega biskupa čeka o. Loew. Pozvan je od svog starješine, znade što će mu reći. Papa je naredio svećenicima-radnicima da napuste svoje tvornice i da se stave na raspolaganje svojim biskupima. U svojoj lisnici o. Loew čuva radničku kartu: jedan susret poništiti će više od deset godina napora. Vrata se otvaraju. Pred biskupom svećenik ostaje nijem. No mons. Provencheres pogađa njegovu muku: 'Ostajete župnik Port-de-Bouca', reče mu, i možete raditi tri dana u tjednu."

"Na vratima crkve Port-de-Bouca (1200 stanovnika, 300 sjevernoafrikanaca) na plakatu piše: 'Pred Božjim očima nema ni siromaha ni bogatih, ni crnih ni bijelih. Ova crkva je svačija kuća, za svakoga, bez razlike.' Tri puta tjedno pošto odsluži misu, župnik zamjenjuje svoje bijelo dominikansko ruho sa plavim radničkim da bi pošao na posao kao radnik u Fossur-Mer. Uvečer se vraća u župnu kuću. Kako smatra velikom tu svoju kuću, čini zamjenu. U trošnoj

baraci blizu mora obitelj Kuentz, sa šestero djece i djedom, bijedno se snalazi. 'Dajte mi vi vaš stan', predlaže o. Loewe 'i nastanite se u župnoj kući.' U baraci, dakle, na morskoj obali, župnik-radnik i dvojica njegovih kolega organiziraju kršćansku zajednicu. Rezultat: tri nedjeljne posjećene sv. mise, umjesto prijašnje jedne, a vjernici govore 'ti' svojemu župniku..."

"Kad je otputovao kako bi održao korizmene propovijedi u Parizu, župljani o. Loewa nabavljaju televizor velikog ekrana. Nedjeljom ujutro, dvorana Svetog Luja premalena je da svakoga primi. Koji nisu našli mjesta, ići će da ga čuju i vide pred platanom u luci u baru 'Velike Plavuše'. Jacki će se vratiti za Uskrs. Čekaju ga za krštenja odrasli radnici, njegovi katekumeni."³

Tako piše *Match* o početnoj apostolskoj avanturi ovog iznimno založenog svećenika i evanđeoskog pregaoca našeg vremena.

Misionar, novinar i pisac

Obogaćen novim evanđeoskim iskustvom među "najudaljenijima", o. Loew svestrano i neumorno svagdje prenosi Evanđelje: u misijskom radu u Brazilu, Africi, Japanu i Kanadi, posjećuje i Dubrovnik... Utemeljuje Misiju sv. Petra i Pavla u Fribourgu, upravlja Školom vjere, i do svojega povlačenja u samostane Tamie i Echourgnaca, potkraj života, organizira brojne zajednice i piše knjige.

Čovjek vjere, akcije, tradicije i novine, osim što surađuje s revijom *Fetes et Saisons* piše knjige, dvadesetak njih u suradnji s teolozima svojega reda, Lebretom, Congarom, Chenuom i drugima koji su pripremali Drugi vatikanski koncil.

Koliko li novine i apostolske svježine u člancima J. Loewa u njegovim *Fetes et Saisons*, koje smo tako žarko pratili nakon Drugog svjetskog rata u teškim prilikama totalitarnog sustava i zbunjujućih poratnih dana, dok su neki Albumi i kod nas prevedeni, primjerice *Bog opstoji - priroda i znanost govore*; dok su važniji albumi *Jesus Christ, Choire, Homme qui es-tu. L'Eglise, La Foi* i *Qu'est-ce qu'un Chretien* šireni su diljem svijeta.

Apologetsko i katehetsko nastupanje koje odiše tužnim vremenom poratne teške situacije, kada o. Godin i Daniel pišu knjigu: "Francuska misijska zemlja", kada kardinal Suhard usmjeruje svećenike prema radnicima, kada otac Pierre alarmira Francusku za pomoć sirotinji, kada se crnački svećenik obraća sa televizije Evropi "Obratite se! Stoljećima ste nama dolazili i govorili: Obratite se. Vama

³ Paris-Match, 15. 03. 1958., Jacques Loew na televiziji.

to ponavljamo” - “Kad je Isus Krist poslao svoje apostole da objavljuju njegovu Radosnu vijest 'sve do na kraj svijeta', prvi su misionari mislili da su naskoro stigli, ali za vrijeme od dvadeset stoljeća, bilo je uvijek novih zemalja za istraživanje!

Napokon su, malo pomalo, svi kontinenti i svi otoci i sva brda ispisana na geografskim kartama. Obilazeći tako svijet, opazili su da je zemlja okrugla: stvarno nije imala kraja!

Ali dok su novi krajevi zemlje otkrivali Krista, dotle su čitava područja gradova i naselja: prostranstva Pariza, bulevari Beča, ulice Londona i nastambe samog grada Rima zaboravljali Njegovo ime...

Kršćani su tada shvatili da granice svijeta mogu započinjati na susjedovom stubištu, na đaćkoj klupi, pred strojem u tvornici, ili pred tintarnicom u uredu, ukratko, da kraj svijeta za kršćanina započinje tamo gdje Boga nema i gdje je Krist nepoznat.”⁴

U doba slanja prvog satelita u svemir, Sputnika, Loew piše u svojoj reviji: “Dragi moji prijatelji. Pišem vam, dok naši 'sputnici' osvajaju zemlju (ili radije nebo), ali kad ovi reci izađu, vjerojatno će naši 'lutke-mjeseci' porasti ili će više male braće i sestara nadoći da ih nadomjeste ili da im prave društvo.

Nitko se iskrenije od mene ne divi našim učenjacima svih zemalja i mislim da osvajajući nebeske prostore, čovjek vrši veliko djelo, koje je dostojno njega.

Ipak, kao svatko, imam malko uznemireno srce: da ne bi ove nevine bebe što tako upadno tepaju bip-bip i služe kao pasja kućica, konačno, rastući, postali rušilački vojnici.

Ali još me jedan, mnogo dublji nemir, zahvaća. 'Što koristi čovjeku da čitav svijet zadobije ako izgubi svoju dušu', kaže Krist. 'Izgubiti svoju dušu' ne misli se samo na one koji se samo goste, iskorištavaju druge, organiziraju prostituciju ili čedomorstvo, ili se proglašavaju Božjim neprijateljima: Oni sigurno ubijaju svoju dušu i duše drugih kao što se netko, po planu, hladno ubija. Ali nema samo svojevoljnih ubojstava, ima i ubojstva iz nepažnje i zaborava. Može se izgubiti svoju dušu kao što se gubi svežanj svojih ključeva ili svoj rubac: ne zna se više gdje smo ih stavili.

Svi smo mi, manje-više, iz nepažnje ili zaborava ubojice svoje duše. Jednostavno, zaboravljamo tko smo.

Ali Bog ne pušta da to sve tako teče. Bog se nikada ne zadovoljava kad mi zaboravljamo najbolji dio nas samih. On nas budi. On nam progovara. On nas zove...!”⁵

4 Jacques Loew, *Fêtes et Saisons*, Paris, 1950.

5 Isti, *Fêtes et Saisons*, Paris, 1958.

Na drugome mjestu piše: "Nikada nije dostatno govoriti o Bogu za koga kažemo da je Neiscrpljiv. Ne bi bio Bog kad bismo o njemu mogli govoriti posve jasno.

Naše ljudske rakete izmiču nekad samom graditelju (kao ona ruska koja je bila poslana na Mjesec i iščezla u beskrajnim prostorima).

Ljudska duša ne može - pače i kad se u tome trudi - izbjeći Božjoj privlačnosti... Tražiti Boga, najljepša je i sigurno najviša djelatnost svake ljudske osobe."⁶

Usprkos "stoljeću buke i nasilja" (Green)

Je li potrebno isticati koliko je naše stoljeće u kojem je (kao Green i kao Guittton) gotovo u cijelosti živio i djelovao, proturječno? U njemu je i J. Loew bio iznimni vjerovjesnik. S jedne strane, golem znanstveni i tehnički napredak u oblasti fizike, kemije, biologije, astronomije, elektronike, kompjutera, New Aga, ubrzane povijesti..., s druge strane stoljeće okrutnih ratova, pustošenja, barbarstva svake vrsti, nevjerojatno neljudskih režima, koncentracijskih logora, gulaga, genocida Afričkih jezera sve do kosovske tragedije naših dana s milijunima žrtava što su sve zbunile ljudski duh i savjest te urodile teškim problemima za svijet, za Crkvu i njenu misiju. Povijesne kataklizme naprosto su prodrmale etiku, moral i vjeru i ne samo dvijetisućgodišnje kršćanstvo.

Nikakvo čudo da se u novim i teškim vremenima tražilo i nove putove u razrovanom i tužnom svijetu i prenošenje Radosne vijesti.

Upravo sredinom stoljeća Crkva se gigantski pokreće i već najavljuje Drugi vatikanski koncil, koji će biti više nego koncil stoljeća. Kormilari Crkve, sveti oci pape podižu svoje glasove, ali isto tako i teolozi i pastoralni radnici, filozofi, književnici. Radničko je pitanje pod tutorstvom komunizma u usponu i daleko od Crkve, kako su i sami pape priznali "da je u devetnaestom stoljeću Crkva izgubila radništvo.". Uz biskupe i teologe Suharda, Fringsa, Chenua, Congara, Lubaca, filozofa J. Guittton i Maritaina za vrijeme Drugoga svjetskog rata nastao je i pokret svećenika-radnika. Svi ti pokušaji nisu bili lišeni poteškoća, iskušenja rizika, zbog čega je i Crkva s najvišega mjesta ušla u igru, o čemu se toliko pisalo i govorilo u svoje vrijeme. Bila je u pitanju autentičnost svećenika u sučeljavanju s radništvom. Zato su slijedile disciplinske mjere uz stanovite zabrane.

⁶ Isti, *Fêtes et Saisons*, Paris, 1959.

U potpunoj odanosti Crkvi i svojim pretpostavljenima o. Loew nastavlja svoj put koji rađa bogatim plodovima. Oni će biti izraženi na Drugome vatikanskom koncilu, nadasve u konstituciji *Gaudium et spes, luctus et angor hominum huius temporis* (Radost i nada, žalost i tjeskoba ljudi našeg vremena)⁷ i posebno u tolikom nastojanju pape Ivana Pavla II. u "reevangelizaciji" u ovoj našoj "globalizaciji svijeta" u dobrom i lošem smislu.

Suvremeni apostol Crkve u svijetu

Pokret koji je urodio tolikim zajednicama po cijelom svijetu, sa, kako spomenusmo, više od tisuću i sedamsto aktivista Škole vjere, koliko praksom toliko i teološkim doumljivanjem za ovo naše tako napredno i tako zlo vrijeme, ne može izmaći našoj pažnji. Ne riječući i druge pokrete diljem svijeta koji obnavljaju Crkvu, ovdje je ponajviše riječ o francuskom pothvatu, pothvatu zemlje koju je Pavao VI. nazivao "pekarnicom intelektualnog kruha kršćanstva" zemlje koju je razdvojila Revolucija, ali koja je i zemlja svetaca i vrhunskih književnika, od Pascala do Bernanosa i Claudela te filozofa Maritaina i Guittona i za koju Charles Peguy napisao: "Zemljo moja graditeljice katedrala, tko smije omalovažiti tvoju vjeru?"⁸

U prijateljstvu s mladim svećenikom Montinijem sve do njegova papinskog upravljanja, uz pomoć već spomenutih teologa Loew je skicirao teologiju "reevangelizacije", posebno radničkog svijeta.

Nezaobilazan je, među ostalim spisima članak koji je Loew napisao o svojem prijatelju papi Pavlu VI. s kojim je dijelio svoje misli, ideje i praksu.

Još prije ovog pape, bio je dirnut riječima Pija XII. koji je na Duhove 1941. izgovorio riječi: "Kako bismo mogli dopustiti Crkvi, tako ljubaznoj i tako brižljivoj majci prema svojoj djeci, da ostaje neosjetljiva pogledom na njihove opasnosti, da šuti ili da se pretvara da ne vidi i ne shvaća socijalna stanja koja ih, htjeli ili ne htjeli, ometaju i praktički onemogućuju u dostojnom i humanom životu".⁹ To je vrijeme kada su oci Godin i Daniel pisali knjigu "Francuska zemlja misija".¹⁰ U isto vrijeme na pločnicima Pariza, Madelema Delbrel, za koju se vodi proces beatifikacije, uz Loewa, djeluje među najnapuštenijima i najpotrebnijima. Sve se to događa u doba kada su obavijesne službe tako bučno prokazivale " aferu " svećenika-

⁷ Pastoralna konstitucija o Crkvi.

⁸ Ch. Peguy, *Mystère de J. D'Arc*.

⁹ J. Leow, *La Vie a l'écoute des grands priants*, Paris Fayard, 1986.

¹⁰ Isti, *Allez voir Monseigneur Montini*, str. 204.

radnika.¹¹ “U to se vrijeme susretoh sa svećenikom Montinijem, koji se tada nalazio u Milanu. Tada mi je rekao riječi koje neću nikada zaboraviti: ‘Treba naći nove metode da se ulove ribe u Petrovoj mreži’. Imao je uistinu natprirodni crkveni njuh.”¹² Poslije je isti Montini kao suradnik Pape Pija XII. pisao Riječi koje govore ono što je on kao pedesetogodišnji svećenik proživljavao i kojih će se držati kao Papin tajnik, i kao nadbiskup Milana i kao kasniji Papa. “Je li svećenik, pita se Montini, “obična osoba, pomalo komična, koja traži da je u miru, tuđ osjećaju trenutka (*vox temporis, vox Dei*) i drami duhova. Gdje je ono tajanstveno biće koje u sebi nosi tjeskobe svijeta i ljudi koje prožima patnja i mistika... kao što je to bio Bernanosov župnik? Neki suvremeni pisci imaju o svećenicima odvratni stav kao o srednjovjekovnim baštinicima vezanim uz konzervativni egoizam, starkeljama nerazumljive liturgije, uglavnom tuđih životu.”¹³ Iako je bio oduševljen Božanskom liturgijom Zundela i Dom Casela, za obični narod tražio je nešto više “Evo središnje točke mladog svećenika tajnika Papina, nadbiskupa Milana i konačno Pape.”¹⁴

Negdje je također Montini napisao: “Hoće li se narod povratiti Crkvi? Teško je to predočiti. Na svećeniku je da se premiješta, ne na narodu. Jalov svećenik zvoni svojim zvonom i nitko ga gotovo ne sluša. Treba slušati sirene koje dolaze iz tvornica, tih hramova tehnike, gdje živi i titra moderni svijet; tamo usmjeriti svoje misionarstvo, ako se želi da kršćanstvo ponovo postane živi kvasac civilizacije.”¹⁵ Na izvoru Kristovom, katolički je svećenik, “jedinствен i uvijek dosljedno nadljudski i vrlo ljudski, u punini idealan i u punini stvaran”.¹⁶

Poznato je geslo Pavla VI.: Isus, Crkva, moderni čovjek. To su bili ideali i praksa Jacquesa Loewa. Pomognut mnogim teolozima, biskupima i svećenicima ostvario je u punini svoje svećeništvo i istinski ostao *aere perenius*, svjedokom vjere.

Epilog

Čini se da je Loew dominikansko geslo “Contemplata aliis tradere” (Prenositi na druge svoja promatranja) utkao u svoje geslo

¹¹ Isti, Pavao VI., *Un simple prêtre*.

¹² Isti, Pavao VI., str. 205.

¹³ Isti, Pavao VI., str. 207.

¹⁴ Isti, Pavao VI., str. 208.

¹⁵ Isti, Pavao VI., str. 208.

¹⁶ Isti, Pavao VI., str. 212.

koje je tako često spominjao i naravno ostvarivao: "Sudjelovati u Božjem životu i u žarkom životu ljudi", ponavljajući često onu: "Svaki čovjek živi pod pažljivim okom Božjim, koji svijet vodi stepenicama ljubavi" (*Bulletin* 1999.) Jao nama prizemnim suvremenicama tolikih ratova, koncentracijskih logora, gulaga, genocida Velikih afričkih jezera i ne manje naših, do kosovske tragedije! Potrebna je Božja milost da to shvatimo!

Koliko je god nadbiskup Bordeaux izražavao prijateljsko i duboko divljenje prema duhovnim i apostolskim djelima o. Loewa, to je još istaknutije izrazio lyonski nadbiskup, predsjednik Biskupske konferencije mons. Bille kad je u povodu Loewove smrti napisao: "Jacques Loew je providencijalni službenik Crkve, prije i za vrijeme II. vatikanskog koncila... ono što je učinio i napisao za razumijevanje i širenje vjere za sve, i posebno za najsiromašnije da ovi mogu čuti Radosnu vijest... zaslužan je za evangelizaciju i za formaciju Evanđeoskih radnika."¹⁷

Na liniji Zundelove duhovnosti, da je "Bog u divljenju" i on ponavlja da su "ljepota i harmonija prve riječi vjernika. Za naš svijet "globalizacija" i "pluralizam" često je ponavljao riječi sv. Justina: "Božja je Riječ posijala sjeme mudrosti u sve kulture, u sve rase i u sva vremena", ili drugu: "Svaki je čovjek sveta povijest, jer je čovjek Božja slika".¹⁸ Zato ostaje svijetla ona izjava svećenika Karla Wojtyle koji je 1947. kod je u Marseillu pohodio svećenika-radnika Jacquesa Loewa na povratku u Poljsku izrazio divljenje prema ovome francuskom svećeniku "koji se odlučno predao zalutalom stadu u potrazi za dekristijaniziranim svijetom". Isti je papa ustvrdio u nekom interviewu da bi arški župnik živeći u našim danima, bez sumnje, u apostolatu primijenio današnju pastoralnu službu punu heroizma našeg misionara".¹⁹ "Čini se", piše Marie G. Berard, urednica navedenog *Bulletina*, "da je ovdje povlašteni put čitave evangelizacije koja se traži i nameće pri ulasku u treće tisućljeće".²⁰

¹⁷ *Bulletin*, Fribourg, 1999.

¹⁸ J. Loew, *Bulletin*, 1999., str. 7.

¹⁹ *Bulletin*, 1999., str. 18.

²⁰ *Bulletin*, 1999., str. 23.

L'HOMMAGE À J. LOEW, DOMINICAIN, PRÊTRE-OUVRIER,
L'APÔTRE DE NOTRE TEMPS

Résumé

Jacques Loew, né à Clermont-Ferrand 1908, converti à l'âge de vingtquatre ans, prêtre-ouvrier à Marseille de 1941 à 1954, fondateur de la Mission Ouvrière saint Pierre et Paul en 1955, ayant vécu cinq ans au Brésil, anime des rencontres en Afrique, au Japon, au Canada, dirige de 1969 à 1981 l'Ecole de la Foi à Fribourg. Jusqu' à la mort 14. 02. 1999, en écrivant, il a partagé la vie des moines de l'Abbaye Notre Dame de Tamié et d'Abbaye de la Bonne Esperance Echourgnac où il est enseveli.

Missionnaire exceptionnel, avec l'équipe nombreuse de ses collaborateurs et les activistes, il a donné son contribution à l'apostolat de l'Eglise dans le monde au seuil du troisième millénaire.